

Nagy a baj, de még nagyobb a veszély

Magyarország uniós csatlakozása óta egyértelműen gabona- és olajosmagtermelésünk alkotja a mezőgazdasági termelés gerincét és jövedelemtermelő képességének zömét, de most mindkettő rendkívül súlyos helyzetben van. A hazai gabonátárolók megteltek Ukrajnából származó áruval, és emiatt a magyar termelők készlete gyakorlatilag eladhatatlanná vált. A „piaci zavar” megfogalmazás keveset mond a kialakult helyzetről. Az EU szándéka, miszerint az ukrán termékbehozatal szabályait meghosszabbítják – még ha mi közvetlenül mentesülünk is alóla júniusig –, tragikus jövőt vetít előre a magyar mezőgazdaság számára, mondta Horváth Gábor, a Mezőgazdasági Szövetkezők és Termelők Országos Szövetségének (MOSZ) a főtítkára.

Hiába született uniós megállapodás az ukrán gabonaimport tilalma ügyében, Horváth Gábor szerint nem dőlhetünk hátra, mert óriási árat fizethetünk a hibás döntésekért, amelyekkel teljes felkészületlenséggel megnyitották az Európai Unió piacát az ukrán termékek előtt. A részben az EU jóváhagyását is élvező hazai intézkedések megkéstettek, mivel a közép-kelet-európai országokban tömegével áll a raktárakban az ukrán gabona, jelentette ki a főtítkár.

A PIACI ZAVAR KIALAKULT

Az ukrán gabona jelenléte azért nyomasztó, mert a magyar gazdák már a következő havi betakarításra készülnek, de sok termelő nem rendelkezik elegendő tárolókapacitással az új terménynek. A hibás döntések következményei messze vezetnek.

Az egyik nagy bűnt akkor követték el, amikor az Európai Unió egy évvel ezelőtt úgy döntött, hogy az ukrain agrártermékek esetében felfüggeszti az EU-s vám- és importszabályok alkalmazását. Megszüntettek minden vámot és mindenféle engedélyezési rendszert, annak ellenére, hogy az Európai Unióban igen sok kötöttséggel – GMO-mentesség, kevesebb műtrágya, növényvédőszer-kivonás stb. – kell termelni, és szabályozott a piac mechanizmusa, annak megfelelő eszközrendszerrel. Amikor az Ukrajnára vonatkozó döntést hozták, mindezt nem vették figyelembe a döntéshozók, és azzal sem számoltak, hogyha megnyitják a piacot, annak milyen következményei lehetnek.

Az EU érvényben lévő piacsabályozási rendszere szerint akkor kell piacvédelmi intézkedéseket hozni, amikor felmerül valamilyen veszély, vagyis megelőző in-

tézkedéssel kell elhárítani a problémák bekövetkezését. A piaci zavarokkal szembeni intézkedések azt a célt szolgálják, hogy hatékonyan és eredményesen lehessen fellépni, amikor a belső vagy külső piacokon jelentős áremelkedés vagy -csökkenés következik be, ami piaci zavar kialakulásának a veszélyével fenyeget, illetve amikor egyéb, a piacot jelentősen megzavaró vagy annak veszélyét előrevetítő események és körülmények merülnek fel, és ha a helyzet vagy annak piacra gyakorolt hatásai valószínűsíthetően fennmaradnak vagy romlanak. Ezek az intézkedések alapvetően valamilyen

konkrét fenyegetéssel vagy zavarral állnak kapcsolatban. Az ukrainai kedvezmények megadásával praktikusán megszüntették az EU szabályrendszerét, fogalmazott Horváth Gábor.

A főtítkár egy olyan összefüggésre is rávilágított, ami a privatizáció miatt jött létre. Ma már világosan látszik, hogy a nemzetközi nagyvállalatok Közép-Kelet-Európában és Ukrajnában is hálózatokat építettek ki. Ennek következtében nem a megszokott kereskedelmi mechanizmusok működnek, amikor megnyitották a piacot, hiszen ugyanazok a vállalatok vannak jelen Ukrajnában, mint Lengyelországban, Magyarországon. Magyarán, a vállalatokon belüli árumozgás természetes. Ha feltételezzük, hogy amikor megnyitják a piacot, nem a saját érdekeik szerint fognak eljárni ezek a vállalatok, akkor nem piaczgazdaságról beszélünk. Úgy érezheti az ember, mintha „eltekintési mechanizmussal” kezelnék ezeket a problémákat, márpedig a következő időszakban ebből fognak eredni a nehézségek, vélekedik Horváth Gábor.

A MOSZ JELZETT ELSŐKÉNT

Szerinte nem igazán érthető, hogy az uniós megállapodást, amely szerint Brüsszel engedett öt tagállam, Magyarország, Lengyelország, Szlovákia, Bulgária és Románia nyomásának, miért így fogadták el. A megállapodás négy termékre, a búzára, a kukoricára, a napraforgómagra és a repcemagra terjed ki, e termékek Magyarországra történő behozatala lesz tilos egy időre. Ugyanakkor az EU piacára ez a négy termék továbbra is bejöhethet. A magyar gabona értékesítése nagymértékben az exportpiacokon múlik. A magyar termelők azzal szembesülnek, hogy →

→ külföldi vevőik egy részét már ellátták ukrán áruval, így Magyarország hagyományos olasz, osztrák, bosnyák, román piaci kérdésessé váltak.

Az ukrán gabona az uniós piacról is kiszorította a magyar gabonát, mivel az Európai Unióba változatlanul behozhatók az ukrán termékek, gyakorlatilag eladták a piacunkat. Már most jól látható, hogy a jó minőségű magyar gabona a „kutyának sem kell”. Az sem logikus, hogy négy termékre vonatkozik a megállapodás, miközben több más piacon is komoly zavart okozott az ukrán import.

A háború miatt jelentősen felértékelődik az ország élelmiszer-önellátásának a biztosítása, de ha tönkreteszik a magyar termelőket, mert elvesz a piacuk, akkor az ukrán termékekre kell alapozni a hazai ellátást, jelentette ki a főtítkár.

Az ukrán gabonával kapcsolatos problémákat elsőként jelezte a MOSZ 2022 végén, mind az Agrárminisztériumnak, mind a közvéleménynek.

„Érthetetlen és elfogadhatatlan módon arra a kezdeményezésünkre, hogy azonnal szigorítsák meg a minőségellenőrzést, csak jelentős késéssel, februárban került sor, a MOSZ sajtóakciója után. Annak ellenére, hogy egyértelműen kértük, továbbra sem a határon került sor az ellenőrzésre, hanem szűrőpróbaszerűen, részlegesen, a raktárakban, a már letárolt áruk esetében. Az érdekképviselet és az AM együttműködésében konfliktus keletkezett, amikor a MOSZ – az agrárképviseletek közül egyedül – az első pillanattól kezdve tiltakozott az úgynevezett exportbejelentési kötelezettség intézménye ellen, és egyedül szólaltunk fel akkor is, amikor a minisztérium – korábbi ígéretei ellenére, miszerint az »engedélyeket« egy-két napon belül kiadják – 30 napig visszatartotta az exporthozzájárulást, amivel számos kivitel meghiúsult, és ami hosszú távú kapcsolatokat vert szét” – mondta a főtítkár.

ÚJ AGRÁRPOLITIKA KELL

Horváth Gábor nem azt kérdőjelezi meg, hogy az ukrán népnek szüksége van-e a segítségre vagy sem. Erre egyértelmű a válasza, kell a segítség. De ha az Európai Unió integrálni akarja Ukrajnát, akkor szembe kell néznie a ténnyel, hogy teljesen új közös agrárpolitikára van szükség hozzá. Az EU agrárpolitikája markáns, önálló fejlődési pályát futott be, és ennek megfelelően alakította az agrár- és élelmiszergazdaságot.

A speciális agrárpolitika rengeteg bürokráciával, szabályozással, korlátozással,

kötöttséggel működik, Ukrajnában viszont korántsem ilyen feltételek mentén termelnek. Ukrajna nem ezt a közösnek tekinthető történelmi utat járta végig, és az agráradoottságokban is nagy a különbség. El kell ismereni, hogy Ukrajnának jóval kedvezőbbek az adottságai a mezőgazdasági termeléshez, mint az Európai Unió 27 tagállamának. Nem véletlen, hogy a nemzetközi nagyvállalatok gyorsan megvetették a lábukat Ukrajnában, megszervezték a termelést, a feldolgozást és a kereskedelmet is, fogalmazott a főtítkár.

Ukrajna csatlakozásával – és ez már most bebizonyosodott – teljesen új európai mezőgazdaság jön létre. Olyan nagyságrendű lenne a változás, amit foltozással nem lehet rendbe tenni. Ha mégis ezzel próbálkoznánk, attól az EU agrárpolitikája és eszközei olyan mértékben felhígul, hogy az eddigi szigorú intézkedések elveszítik jelentőségüket. Az EU szabályozása ma már leginkább környezetvédelemmel és a versenyképesség növelésével, a technológia fejlesztésével foglalkozik. Ha még jobban megnyitjuk a kaput Ukrajna előtt, akkor ezeket a szigorú feltételeket nem lehet fenntartani, mert Ukrajna jobb talajadottságai olyan versenyt indítanak a tagállamok között (például a termékek dömpingárával), ami az összes agrárfeltételt érinti. Márpedig, ha nincs egységes feltételrendszer, akkor nem lehet egységes piacról beszélni, fogalmazott a főtítkár.

FÉLKÉSZ INTÉZKEDÉSEK

Az EU utóbbi időszakának agrárpolitikai fejlődésében sajátos eszköz volt a piacsabályozás. Az EU a múlt század '90-es éveiben a piacsabályozásra építette fel az agrárpolitikáját, aminek az volt a célja, hogy az EU-ban felesleges agrártermékeket a világpiacra le-

hessen értékesíteni, hogy a termelőknek ne legyen értékesítési és bevételi problémája. Mára viszont megváltozott a helyzet, hiszen az EU 2004-es bővítésével csökkent a piacsabályozásra fordított támogatási forrás, helyette a termelőkre koncentrált jövedelemszabályozásra fókuszált. Ezzel jól szabályozható közös piac jött létre. De a helyzet megváltozik, amikor még több felesleges áru kerül a piacra az ukrán termékekkel.

Azaz is szembe kell nézni, hogy a jelenlegi költségvetéssel nem lehet kiegyensúlyozni a piacot, és az EU-nak növelnie kellene a költségvetésében a részarányát a mostanra leépített piacsabályozási eszközöknek, mutatott rá Horváth Gábor.

Az EU-nak nem szabad olyan félkész intézkedéseket hoznia, mint amilyeneket most hozott, amikor vámmentességet vezetett be, de a piac szabályozásán nem változtatott. Ha az EU félvállról kezeli az agrárnépességet, és azt az álszent ideológiát adja elő, hogy a korábbi földalapú támogatással a jövedelmet egészítette ki, akkor beismeri, hogy baj van a gazdák megélhetésével.

Már korábban is írtunk arról, hogy a gazdák jövedelme hogyan viszonyul az átlaghoz. Veszély esetén ma is volna mód intervenciós felvásárlás elrendelésére – csak hogy tíz éve nem változott az árukért adott 101,31 euró/tonnás felvásárlási ár. Ez ma már komolytalanul alacsony, akárcsak a felvásárolható 3 millió tonna. Ezért nem is élnének vele a gazdálkodók, hangsúlyozta a főtítkár.

EGYENLŐTLEN A TEHERVISELÉS

A MOSZ elnöksége külön napirendi pontban foglalkozott a helyzet értékelésével „Az ukrán gabona- és olajosmag import miatti piaci zavar kezelése” című előterjesztésben. Az elnökség elismerte, hogy szükség van segítségnyújtásra Ukrajnának, de a Bizottság hatályos intézkedései nem szolgálták a kitűzött célokat, ellenben piaci válságot idéztek elő, a mezőgazdasági termelőket csödközeli állapotba juttatták. Ezért az intézkedések változatlan feltételekkel nem hosszabbíthatók meg.

Ukrajna és az EU néhány főbb agrárvonatkozású adata

Lakosság (millió fő)		Szántó (millió ha)	
Ukrajna	EU-27	Ukrajna	EU-27
43	446	32 924	98 653

Ukrajna integrálásával 10 százalékkal nő az EU népessége, míg a szántóterület 30 százalékkal

Ukrajna és Európa viszonya egyes kiemelt termények esetében

	Termésátlag 2019-2021 átlagában (tonna/ha)		Termésmennyiség 2019-2021 átlagában (millió tonna)		Vetésterület (millió ha)	
	Ukrajna	EU-27	Ukrajna	EU-27	Ukrajna	EU-27
búza	4,16	5,69	28	135	5,2	24
kukorica	6,38	7,68	36	70	5,0	8,5
napraforgó	2,27	2,33	15	10	6,5	5,2

A búza termésmennyisége 20-25 százalékkal nőne, kukoricából 50 százalékkal lenne több, míg a napraforgó esetében másfélszer több az ukrán termelés, mint az EU-27 összes tagállamáé

A MOSZ elnöksége állásfoglalásában nemcsak felkérte a kormányt, hogy kezdeményezze a Bizottságnál intézményrendszer és költségvetési keret kialakítását az Ukrajnával határos országoknak okozott veszteségek érdemi kompenzálására, hanem szélesebb társadalmi összefogásra is ösztönözte benne a magyar agrártársadalmat.

A MOSZ felkérte a kormányt, hogy ne fogadjon el olyan megoldást, ami a tranzitárut felmenti a hatósági vizsgálat alól a határ átlépésekor, mert ez ellehetetlenítené a nyomon követhetőséget. A magyar hatóságok által folytatott vizsgálatokban érvényesítenek nulla toleranciát a GMO-mentesség, az EU-ban nem használt szermaradványok és más élelmiszer-biztonsági és minőségi követelmények tekintetében, és intézkedjenek a kifogásolt tételek visszafordításáról.

A MOSZ elnöksége arra is felkérte a kormányt, hogy biztosítson forrást az elvesztett exportpiacok visszaszerzésére. Ez fontos nemzetgazdasági érdek.

A Vidékfejlesztési Program élelmiszeripari fejlesztési programjának a keretében csak az a feldolgozó részesülhessen támogatásban, amely garantálja, hogy elsősorban hazai alapanyagot dolgoz fel. Az ehhez szükséges bizottsági jóváhagyást haladéktalanul kezdeményezni kell. Az érdeképviselet felkérte a kormányt arra is, hogy amennyiben uniós kompenzációra nem kerül sor, vagy annak mértéke elégtelen (a Magyarországnak megítélt 16 millió euró annak tekinthető), úgy a hazai költségvetésből kártalanítsák a magyar termelőket, a kormány által meghirdetett referenciaárak 80 százalékáig kompenzálva őket.

Ne számoljunk azzal, hogy amikor vége lesz a háborúnak, akkor majd lezárhatjuk a határokat, mivel a már bejáratott értékesítési csatornák továbbra is működni fognak. Sőt, fel fognak erősödni a szállítások, mert a háború már nem fogja akadályozni az exportot, és Ukrajnának érthetően nagyon nagy szüksége lesz a bevételre.

Európának fel kell készülnie egy új agrárrendszer kialakítására, amiben legalább másfélszeresére nő az agrárkapacitása. Ukrajnát csak úgy volna szabad integrálni ebbe a rendszerbe, hogy ne feszítse szét a mai kereteit, ne tegye tönkre a termelőket, mert annak új nemzeti konfliktus lesz a következménye. Már most sincs egyensúly, mert a terhek nagy részét Közép-Kelet-Európa viseli, nem Nyugat-Európa, mondta végezetül Horváth Gábor.

H. Gy.

Kedvez a károsítóknak az időjárás

Az utóbbi hetek időjárását alapvetően fokozatos felmelegedés jellemezte. A nappali csúcshőmérséklet többnyire 20 Celsius-fok körül alakult, éjszaka pedig 6-10 fok közötti értékeket mérhettünk. Országos csapadék nem, csak góccokban fordult elő eső. Emiatt tovább csökkent a talajok vízkészlete, pedig a növények vízigénye egyre fokozódik.

Az őszi kalászosok közül az árpa teljes virágzásban van, a búza kalásza pedig hasban vannak, zászlóslevelei már kiterültek. A mérsékelt meleg és párás idő kedvezett a sárgarozsda-fertőzés továbbterjedésének és erősödésének. A helyi körülmények és a fajtaérzékenység függvényében szinte minden kalászosgabona-táblán általános volt a foltosított fertőzöttség, már a legfelső lomb szinten is. Ahol védekeztek, ott sikerült megállítani ugyan a fertőzést, viszont ahol elmulasztották, ott töretlenül terjed a rozsdafertőzés, a növények levele sárgul, leszáradóban van. Ugyanígy a lisztharom-fertőzés terjedése is, általánosságban már a középső levélszinteket is megfertőzte. Az alternáriás fertőzés viszont nem erősödött. A rovarkártevők közül a vetésfehérítő bogarak károsítására már inkább a lárvák kártétele jellemző. A csapadékosabb nyugati tájegységekben nagyobb arányú tojáspusztulást észleltek, de még így is számottevő az életképes tojások száma, akárcsak a levéltetű-fertőzés. Most elsősorban a középső levélemeleteken láthatók kolóniák, de a párás környezet és a fokozatos felmelegedés hatására megkezdődött a zászlóslevelek és a kalászok fertőzése. Helyenként gócszerűen megfigyelték a mezei pocok felszaporodását, és ott a rendszeres pocokrágás miatt megállt a gabona fejlődése.

Az őszi káposztarepce fővirágzása befejeződött, már csak az oldalelágazásokon látni virágokat. A fénybogarak száma lecsökkent, inkább a becőormányosoké a főszerep. A helyi viszonyoktól függően akár 30-40 bogár is csapdába eshet tíz hálócsapásban. A legfejlettebb becőkön már megfigyelhetők az első rágásnyomok, bennük a tojásokkal. A becőkártétel nyomán a repcebecőszűnyog károsítása is várható, különösen csapadékos körülmények esetén. A zárt állomány kedvez a

FOTÓ VARGA ANDRÁS

Búza gabona levéltetű kalászon

gombás eredetű megbetegedések terjedésének, köztük a szklerotíniás, a fómás, az alternáriás és a szürkepenészes rothadásnak, amik egyaránt veszélyeztetik a lombot, a szarát és a termést. Időszerű a preventív védekezés ellenük.

Általánosságban véve már kel a napraforgó és a kukorica, bár több helyen még tart a növények vetése. A keléssel egy időben több táblán megjelentek az első kárrok. Gócszerűen a barkók, a drótférgék és a mezei vad okoznak jelentősebb tőpusztulást, annak ellenére, hogy a növények kelése nem húzódik el. A drótférgelárvák fejlettsége igen változó, hiszen akadnak több éves fejlettségűek, de már az L₁-es lárvák is elpusztítják a kelő kukoricát, napraforgót. Most rajzik a gamma- és a felkiáltójeles bagolylepke, így a közeljövőben további lombkártételek is várhatók.

Dr. Aponyi Lajos

Magyar Növényvédő Mérnöki és Növényorvosi Kamara

Részletes növényvédelmi előrejelzésért látogassák meg a www.magyarovenyorvos.hu honlapot!